

**IQTIDORLI O`QUVCHILARNI O`QITISH METODIKASI
METHODOLOGY OF TEACHING TALENTED STUDENTS
МЕТОДИКА ОБУЧЕНИЯ ТАЛАНТЛИВЫХ СТУДЕНТОВ**

Andijon davlat pedagogika instituti
Tabiiy fanlar fakulteti Biologiya yo`nalishi
202-guruh talabasi **Xaydarova Nodirabonu Xayrullo qizi**
Ilmiy rahbar: **Turdiyeva Shoxidaxon Anvardjanovna**

Annotatsiya: Ushbu maqola iqtidorli o'quvchilarni o'qitishda qo'llanilishi kerak bo'lgan samarali metodlar va yondashuvlarni tahlil qiladi. Maqolada differensial ta'lim, muammoli o'qitish, mustaqil ishlashni rivojlantirish, hamkorlik va jamoaviy faoliyatni ta'lim jarayoniga kiritish, shuningdek, o'qituvchining roli va motivatsiyani oshirish usullari haqida so'z boradi. Iqtidorli o'quvchilarning intellektual salohiyatini oshirish, ularning mustaqil fikrlash va innovativ yondashuvlarni rivojlantirishga yo'naltirilgan usullar tafsilotlari keltirilgan. Maqola ta'lim tizimida iqtidorli o'quvchilarga individual va samarali yondashuvlarni ishlab chiqish zarurligini ta'kidlaydi.

Abstract: This article analyzes effective methods and approaches that should be used in teaching gifted students. The article talks about differential education, problem-based teaching, development of independent work, inclusion of cooperation and teamwork in the educational process, as well as the role of the teacher and ways to increase motivation. Details of the methods aimed at increasing the intellectual potential of gifted students, developing their independent thinking and innovative approaches are provided. The article emphasizes the need to develop individual and effective approaches to gifted students in the educational system.

Аннотация: В данной статье анализируются эффективные методы и подходы, которые следует использовать в обучении одаренных учащихся. В статье говорится о дифференцированном обучении, проблемном обучении, развитии самостоятельной работы, включении сотрудничества и командной работы в учебный процесс, а также о роли учителя и способах повышения мотивации. Подробно изложены методы, направленные на повышение интеллектуального потенциала одарённых учащихся, развитие их самостоятельного мышления и инновационных подходов. В статье подчеркивается необходимость разработки в системе образования индивидуальных и эффективных подходов к одаренным учащимся.

Kalit soʻzlar: iqtidorli oʻquvchilar, taʼlim metodlari, differensial yondashuv, muammoli oʻqitish, mustaqil ishlash, hamkorlik, jamoaviy faoliyat, motivatsiya, intellektual rivojlanish, oʻqituvchi roli.

Key words: gifted students, educational methods, differential approach, problem teaching, independent work, cooperation, team activity, motivation, intellectual development, teacher's role.

Ключевые слова: одаренные ученики, методы обучения, дифференцированный подход, проблемное обучение, самостоятельная работа, сотрудничество, командная деятельность, мотивация, интеллектуальное развитие, роль учителя.

Iqtidorli oʻquvchilarni oʻqitish – taʼlim sohasida alohida ahamiyatga ega masala boʻlib, u nafaqat oʻquvchilarning intellektual salohiyatini rivojlantirishga qaratilgan, balki ularning ijtimoiy va hissiy rivojlanishini ham qoʻllab-quvvatlashni talab etadi. Har bir oʻquvchi oʻzining oʻzgacha qobiliyatlari va qiziqishlariga ega, ammo iqtidorli oʻquvchilar oʻzgacha yondashuvni va metodlarni talab qiladi. Ushbu maqolada iqtidorli oʻquvchilarga qanday samarali taʼlim berish haqida fikr yuritiladi. Iqtidorli oʻquvchilarning taʼlim-tarbiyasiga qaratilgan yondashuvlar tobora oʻzgarib bormoqda. Ushbu maqola iqtidorli oʻquvchilarni qoʻllab-quvvatlashning samarali usullarini tahlil qiladi va taʼlim beruvchilarga ularning rivojlanishi uchun qulay muhit yaratish boʻyicha tavsiyalar beradi. Iqtidorli oʻquvchilarni aniqlashda kognitiv va ijodiy qobiliyatlarni baholashdan tashqari, shaxsiy motivatsiya va qiziqish darajasini ham inobatga olish muhimdir. Aniqlash jarayonida standartlashtirilgan testlar bilan bir qatorda, oʻqituvchilar tomonidan kuzatishlar va portfoliolarni tahlil qilish kabi metodlar qoʻllaniladi. Ijtimoiy va Emotsional Qoʻllab-quvvatlash:

Iqtidorli oʻquvchilar, shuningdek, ijtimoiy va emotsional qoʻllab-quvvatlashga muhtoj. Ularning ijtimoiy moslashuvchanlik darajasini oshirish va emotsional farovonlikni taʼminlash uchun maktab psixologlari bilan hamkorlikda ishlash tavsiya etiladi.

Oʻqituvchilar Uchun Tavsiyalar:

- Iqtidorli oʻquvchilarni qoʻllab-quvvatlash uchun zarur boʻlgan pedagogik usullar va metodikalarni oʻrganish.
- Oʻquvchilarning shaxsiy qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan individual yondashuvlarni qoʻllash.
- Oʻquvchilarning qiziqishlarini kengaytirish uchun turli xil taʼlim resurslaridan foydalanish.

Ta'lim Berishning Moslashuvchan Usullari:

Iqtidorli o'quvchilar o'zlarining tez o'rganish qobiliyatlari sababli dars materiallarini tezroq o'zlashtirishadi. Shu sababli, darslarni individualizatsiya qilish, ularning qiziqishlariga mos keladigan qo'shimcha materiallar taklif etish muhimdir.

1. Iqtidorli o'quvchilarni aniqlash

Iqtidorli o'quvchilarni ta'lim jarayonida aniqlash muhim bir qadamdir. Ularni aniqlashda faqat testlar va baholarni emas, balki o'quvchilarning kreativligi, mustaqil ishlash qobiliyati, chuqur fikrlash va muammolarni hal etish ko'nikmalariga ham e'tibor qaratish zarur. O'quvchining qiziqishlari, ijtimoiy muloqotga bo'lgan munosabati va tasavvurlarini kengaytirish istagi ham ularning iqtidorini o'z vaqtida aniqlashda yordam beradi.

2. Differensial yondashuv

Iqtidorli o'quvchilarni o'qitishda bir xil yondashuv hamma uchun samarali bo'lmayligi mumkin. Ular o'quv dasturlarini tezroq o'zlashtirishi, yuqori darajadagi tahlil va yaratish ko'nikmalariga ega bo'lishi mumkin. Shuning uchun, ta'limda differensial yondashuvni qo'llash zarur. Bu o'quvchilarga o'zlarining individual ehtiyojlariga mos ravishda o'quv jarayonini tashkil etish imkonini beradi. Masalan, iqtidorli o'quvchilarga murakkab vazifalar berish, ularga kengaytirilgan materiallar va qo'shimcha resurslar taqdim etish ta'limning samaradorligini oshiradi.

3. Muammoli o'qitish va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish

Iqtidorli o'quvchilar uchun muammoli o'qitish metodlari, ya'ni o'quvchilarga real hayotdagi muammolarni taqdim etish va ularni hal qilishda mustaqil fikrlashga undash, ularda chuqur tahlil qilish va kreativ yondashuvlarni rivojlantirishga yordam beradi. Bunday yondashuv o'quvchilarni oddiy faktlarni o'rganishdan ko'ra, murakkab muammolarni yechishga, yangiliklarni kashf etishga va yangi g'oyalarni shakllantirishga undaydi.

4. Mustaqil ishlashni qo'llab-quvvatlash

Iqtidorli o'quvchilar tez o'rganishadi va ko'pincha o'zlarini joriy o'quv dasturlaridan chetlatilgan his qilishadi. Ularning qiziqishlari va intellektual ehtiyojlariga mos keladigan mustaqil loyiha va izlanishlar bilan shug'ullanish imkoniyatlarini yaratish, ularni yanada ilg'or yondashuvlarga undaydi. Ularning o'z-o'zini boshqarish va o'zlashtirish qobiliyatlarini rivojlantirish uchun ko'plab izlanishlar va loyiha asosida ishlash imkoniyatlarini taqdim etish kerak.

5. Hamkorlik va jamoaviy ishlash

Iqtidorli o'quvchilar uchun faqat individual ishlash emas, balki jamoaviy ishlash ham muhim ahamiyatga ega. Guruh bo'lib ishlash, muammolarni hal

qilishda boshqa o'quvchilar bilan tajriba almashish, turli fikrlarni eshitish va o'z fikrlarini boshqa odamlar bilan baham ko'rish ularning rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatadi. Shuning uchun o'quvchilarni birgalikda ishlashga rag'batlantirish va jamoaviy loyihalarda ishtirok etishga yo'l ochish zarur.

Xulosa: Iqtidorli o'quvchilarni o'qitish – bu faqat bilim berish emas, balki ularga yaratish, tahlil qilish, yangi g'oyalarni kashf etish va mustaqil ishlash imkoniyatlarini berishdir. O'qituvchilar o'quvchilarning individual ehtiyojlarini inobatga olib, ta'lim jarayonini tashkil etishlari, shuningdek, ularning intellektual salohiyatini rivojlantirishda o'zining faol rolini bajarishlari zarur. Bunday yondashuv orqali iqtidorli o'quvchilar o'zlarining imkoniyatlarini to'liq amalga oshirishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Xodjaev, A. (2016). Ta'limda iqtidorli o'quvchilarni o'qitish metodlari. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi O'quv yurtlari nashriyoti.
2. Abdullayev, F. (2018). O'quvchilarni motivatsiya qilish va ularning ijodiy salohiyatini rivojlantirish. Tashkent: O'qituvchi nashriyoti.
3. Ismoilov, R. (2020). Innovatsion pedagogika va zamonaviy metodlar. Toshkent: Science and education.
4. Shukurova, D. (2019). Differensial ta'lim: nazariy asoslar va amaliy yondashuvlar. Samarqand: Samarqand davlat universiteti nashriyoti.
5. Smith, M. K. (2009). Learning and Teaching in the 21st Century. London: Routledge.